

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут неперервної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної
та виховної роботи
_____ Т.Іванова
" ____ " _____ 2018р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**"Міжнародне і державне регулювання та сертифікація в
цивільній авіації"**

Галузь знань 17 «Електроніка та телекомунікації»
Спеціальність 173 «Авіоніка»
Спеціалізація «Комплекси пілотажно-навігаційного обладнання»

Курс – 1,2

Семестр – 2,3

Лекції – 8 (2,6) Диференційний залік – 3 семестр
Практичні заняття – 6 (-,6)
Самостійна робота – 106 (28,78)
Усього (годин/кредитів ECES) - 120/4
Контрольна робота (1) – 3 семестр

Індекс : РМ-12-173/17-3.1

СМЯ НАУ РНП НН ІНО 22.01.05—01.2018

Робоча програма дисципліни «Міжнародне і державне регулювання та сертифікація в цивільній авіації» розроблена на основі освітньо-професійної програми, робочого навчального плану № РМ-12-173/17 підготовки фахівців освітнього ступеня «Магістр», за спеціальністю 173 «Авіоніка», спеціалізацією «Комплекси пілотажно-навігаційного обладнання», робочої програми цієї дисципліни денної форми навчання індекс РМ-14-173/16-3.1, затвердженої «26 » 10.2016 р. та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив
доцент кафедри авіоніки _____ О. Ситник

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 173 «Авіоніка» спеціалізації «Комплекси пілотажно-навігаційного обладнання» - кафедри авіоніки, протокол №17 від 3.11. 2016 р.

Завідувач кафедри _____ С. Павлова

Робоча програма обговорена та схвалена на засіданні науково-методичної редакційної ради НН ІНО, протокол № від 2018 р.

Голова НМРР НН ІНО _____ Н. Муранова

УЗГОДЖЕНО

Директор НН ІНО

_____ Н. Муранова
" ____ " _____ 2018 р.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

Стор.

1. Вступ.....	4
1. Зміст навчальної дисципліни	7
1.1. Структура навчальної дисципліни (тематичний план).....	7
1.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг	8
1.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг	9
1.4. Самостійна (індивідуальна) робота студента, її зміст та обсяг	9
1.4.1. Завдання на контрольну роботу	10
1.4.2. Перелік питань на диференційний залік.....	10
2. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	11
2.1. Методи навчання.....	11
2.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	11
2.3. Інформаційні ресурси в інтернеті	11
3. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	12
3.1. Методи контролю та схема нарахування балів Форми документів. Системи менеджменту якості	12

1. ВСТУП

Місце даної дисципліни є системі професійної підготовки фахівця.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в області авіоніки за спеціальністю 173 «Авіоніка», спеціалізації: «Комплекси пілотажно-навігаційного обладнання», яка формує їх фаховий рівень та надає методологічні основи з проведення досліджень.

Метою викладання дисципліни є розкриття сучасних наукових концепцій, понять правових норм міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації на прикладі здобуття студентами алгоритмічного мислення та розуміння логіки процесів, навичок тлумачення та застосування міжнародних норм в реальній практиці і взаємодії з навколишнім світом. Метою викладання дисципліни є набуття студентами знань і практичних навичок про призначення сертифікації бортового обладнання повітряних суден (ПС) в державній системі сертифікації авіаційної техніки (АТ). Студент повинен знати правила сертифікації ПС, які встановлюють сертифікаційні вимоги до авіаційних організацій, а також процедури сертифікації організацій та нагляду за ними.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- оволодіння методами та засобами міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації;
- дослідження місця державного регулювання льотної придатності повітряних суден серед інших галузей міжнародного та державного повітряного права;
- опанування методиками з метою вивчення сучасних тенденцій та проблем розвитку міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі повітряного права;
- дослідження історії становлення, сучасного стану та місця національного державного регулювання льотної придатності повітряних суден серед інших галузей українського права і авіаційного законодавства в системі національного законодавства України;
- оволодіння знаннями міжнародних та національних вимог до сертифікації бортового обладнання авіоніки і ПС;
- оволодіння навичками формування сертифікаційного базису функціональних систем бортового обладнання ПС на основі національних «Норм льотної придатності літаків транспортної категорії (АП-25)»;
- оволодіння правилами та процедурами сертифікації типу авіаційної техніки;
- оволодіння нормативними вимогами до виробництва АТ та процедурами його схвалення;
- оволодіння знаннями про особливості процедур сертифікації АТ в країнах Європейського Союзу.

Компетентності, що формуються під час вивчення дисципліни:

Загальнонаукові компетентності:

- основні нормативно-правові акти, що складають першооснову авіаційної галузі міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації;
- систему загальних та спеціальних принципів міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права;
- перелік, структуру та компетенцію міжнародних органів та організацій, які забезпечують реалізацію правових норм міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права;
- загальні проблеми міжнародних відносин у сфері використання повітряного простору та повітряних сполучень, що регулюються нормами міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права, та шляхи і перспективи їх удосконалення;
- природу, принципи і норми міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права;
- поняття, природу, принципи і норми міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права;
- предмет, методи правового регулювання кожного окремого інституту міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права та зміст його основних понять;
- процес та механізм реалізації міжнародно-правових норм;
- загальні правила і порядок сертифікації авіоніки і ПС;
- систему національних авіаційних правил;
- нормативні вимоги до сертифікації приладів, систем, комплексів бортового обладнання ПС;
- систему і загальні процедури сертифікації типу АТ;
- процедури кваліфікації комплектуючих виробів АТ;
- вимоги та процедури сертифікації виробництва АТ;
- правила видачі сертифікатів льотної придатності екземплярів ПС;
- методи оцінки відповідності нормам льотної придатності автономних систем і пілотажно-навігаційних комплексів;

Інструментальні компетентності:

- аналізувати та узагальнювати положення законодавства України, що стосується її міжнародних обов'язків в ЦА;
- правильно тлумачити положення міжнародних та національних нормативно-правових актів з питань діяльності цивільної авіації;
- володіти міжнародно-правовою термінологією, користуватися понятійним апаратом юриспруденції, загально-науковою і правничою методологією;

– користуватися обсягом знань з міжнародного публічного права в цілому і з міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права, зокрема;

Загально-професійні компетентності:

– складати цілісне уявлення про сучасне міжнародне і державне регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права і оцінювати корінні проблеми його теорії і практики;

– поважати, дотримуватися і правильно застосовувати норми міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації в складі міжнародного повітряного права в правозастосовній практиці;

– давати адекватну оцінку сучасним тенденціям у розвитку національного авіаційного законодавства з сертифікації;

Спеціалізовано-професійні компетентності:

– застосовувати діючі нормативні документи, які регулюють функціонування системи сертифікації АТ;

– застосовувати рекомендовані методи оцінки відповідності АТ вимогам ІКАО і європейських організацій з сертифікації;

– розробляти документи з сертифікації, необхідні для підтвердження відповідності обладнання ПС вимогам авіаційних національних і міжнародних правил.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля № 1 "Основи міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації";

- навчального модуля № 2 «Система і процедури сертифікації АТ» кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Міжнародне і державне регулювання та сертифікація в цивільній авіації» базується на знаннях таких дисциплін, як:

«Конструкція літака та його функціональні системи», «Автономні системи навігації повітряних суден», «Основи наукових досліджень та інноваційні технології в авіоніці» та є базою для вивчення таких дисциплін як «Інтелектуальна власність та патентознавство об'єктів авіоніки», «Основні етапи життєвого циклу та менеджмент об'єктів авіоніки» та інших.

1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Структура навчальної дисципліни (тематичний план).

№ п.п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Усього	Лекції	Практич./заняття	СРС
1	2	3	4	5	6
2 семестр					
Модуль № 1 "Основи міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації" »					
1.1	Відповідальність держави в області льотної придатності.	6	2	-	4
1.2	Система державного регулювання. Місце дисципліни в системі підготовки фахівця з авіоніки. Основне повітряне законодавство. Міжнародні світові документи ICAO.	14	-	-	14
1.3	Основні терміни та визначення з теоретичних основ та структура відомства цивільної авіації України.	10	-	-	10
Усього за 2 семестр		30	2	-	28
3 семестр					
Модуль № 1 «Система і процедури сертифікації АТ»					
1.4	Система і процедури сертифікації типу ПС.	16	2	-	14
1.5	Кваліфікація комплектуючих виробів	16	2	-	14
1.6	Особливості процесів сертифікації АТ в країнах Європейського Союзу	18	2	2	14
1.7	Сертифікати ЛП екземплярів ПС, їх категорії (види) і порядок видачі. Формуляри та паспорти екземплярів	17	-	2	15
1.8	Сертифікація організацій-розробників АТ	17	-	2	15
1.9	Контрольна (домашня) робота № 1	6	-	-	6
Усього за 3 семестр		90	6	6	78
Усього за навчальною дисципліною		120	8	6	106

1.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг

№ п.п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)	
		Лекції	СРС
1	2	3	4
2 семестр			
Модуль № 1 «Основи міжнародного і державного регулювання в цивільній авіації»			
1.1	Характеристика навчальної дисципліни.	2	4
1.2	Основні терміни та визначення з теоретичних основ та структура відомства цивільної авіації України	-	14
1.3	Основні терміни та визначення з теоретичних основ наукових досліджень.	-	10
Усього за 2 семестр		2	28
3 семестр			
Модуль № 1 «Система і процедури сертифікації АТ»			
1.4	Система і процедури сертифікації типу ПС. Кваліфікація комплектуючих виробів .	2	16
1.5	Особливості процесів сертифікації АТ в країнах Європейського Союзу	-	16
1.6	Сертифікація організацій-розробників АТ та вимоги до них. Система гарантії розробки АТ.	2	14
1.7	Керівний документ (Handbook) організації- розробника. Привілеї та обов'язок хваленої організації-розробника.	2	16
1.8	Порядок подання заявок, видачі дозволів та визначення умов використання ПП .	-	16
Усього за 3 семестр		6	78
Усього за навчальною дисципліною		8	106

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародне і державне регулювання та сертифікація в цивільній авіації"	Шифр документа	СМЯ НАУ рнп нн ІНО 22.01.05 – 01-2018
		Стор. 9 із 17	

1.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг

№ п.п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)	
		Практичні заняття	СРС
1	2	3	4
3 семестр			
Модуль № 1 Сертифікація виробництва АТ і видача сертифікатів льотної придатності ПС			
1.1	Характеристика навчальної дисципліни. Процедури сертифікації підтвердженень виробництва. Сертифікаційні вимоги до технічного обслуговування й обмеження льотної придатності.	2	-
1.2	Порядок подання заявок, видачі дозволів та визначення умов використання ПП.	2	-
1.3	Сертифікаційні вимоги до технічного обслуговування й обмеження льотної придатності. Проектування й виробництво в ЦА.	2	-
Усього за 3 семестр		6	-

1.4. Самостійна (індивідуальна) робота студента, її зміст та обсяг

п/п	Зміст самостійної роботи студента	Обсяг СРС (годин)
2 семестр		
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	28
3 семестр		
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	30
2.	Підготовка до практичних занять	26
3.	Виконання контрольної (домашньої) роботи № 1	22
Усього за навчальною дисципліною		106

1.4.1. Завдання на контрольну роботу

Контрольна робота виконується в третьому семестрі. Виконання, оформлення та захист домашнього завдання здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій при обов'язковій презентації перед аудиторією. Час, необхідний для виконання кожного домашнього завдання, складає 8 годин самостійної роботи.

Мета контрольної роботи - полягає в закріпленні та поглибленні теоретичних знань та вмінь студентів і є важливим етапом у засвоєнні

навчального матеріалу з дисципліни «Міжнародне і державне регулювання та сертифікація в цивільній авіації» .

Конкретна мета завдання, в залежності від варіанту завдання, полягає в розробці структури наукової статті, формуванні функціональних моделей та підготовці на її основі доповіді та презентації.

Виконання контрольної роботи є однією з форм самостійної роботи студента. Оформлення та захист контрольної роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до «Методичних рекомендацій для студентів очного та неперервного навчання».

В кінці контрольної роботи має бути подано перелік використаних при її написанні джерел. Джерела повинні розташовуватися в алфавітному порядку або по мірі їх використання в тексті контрольної роботи.

Контрольна робота повинна бути надрукована на одній стороні аркушів білого паперу формату А4. Текст друкується шрифтом Times New Roman розміром 14 пт з полуторним міжрядковим інтервалом на 10-15-ти аркушах. Рукописний текст повинен бути обсягом 18 сторінок на аркушах паперу формату А4.

Час відведений для виконання контрольної роботи – 8 годин самостійної роботи студента

1.4.2. Перелік питань до диференційованого заліку

1. Розкажіть яка існує відповідальність держави в області льотної придатності ПС.

2. Розкажіть як працює система державного регулювання льотної придатності в Україні : міністерство, департамент, відділ, авіа організація.

3. Охарактеризуйте як здійснюється реєстрація ПС в аспекті льотної придатності.

4. Дайте визначення змісту міжнародних світових документів ІСАО, які регламентують діяльність ЦА в Україні і в світі: JAR – 66, JAR – 145, JAR – 147.

5. Розкажіть які існують міжнародні та європейські організації ЦА, як вони впливають на безпеку польотів: ІСАО, JAA, ЕСАС, САА, FAA, МАК, ІUAI, ЕК.

6. Дайте визначення змісту європейських міжнародних документів, як вони впливають на безпеку польотів в Україні і в світі: Part – 66, Part – 145, Part – 147.

7. Дайте визначення змісту додаткових європейських міжнародних документів, як вони впливають на безпеку польотів в Україні і в світі : Part – М, Part – OPS.

8. Наведіть приклади існуючої ієрархічної структури в складі міністерства транспорту для реєстрації повітряних суден в Україні і в світі.

9. Визначить перелік існуючих сертифікатів льотної придатності і розкрити їх зміст.
10. Охарактеризуйте алгоритм по якому здійснюється видача сертифіката льотної придатності на авіоніку літака.
11. Яким чином здійснюється продовження сертифіката льотної придатності ПС ?
12. Розкажіть про механізм визнання дійсності сертифіката льотної придатності в Україні.
13. Розкажіть про терміни дії сертифіката льотної придатності ПС.
14. Охарактеризуйте поняття і механізм оренди в ЦА України.
15. Охарактеризуйте поняття і механізм фрахтування в ЦА України.
16. Охарактеризуйте поняття і механізм лізингу в ЦА України.
17. Охарактеризуйте поняття і механізм соціального страхування в ЦА України : - пасажирів; - екіпажу; - літака; - вантажу.
18. Дайте визначення механізму комерційних повітряних перевезень в Україні..
19. Розкажіть порядок розташування, будівництва, реконструкції об'єктів, що можуть створити загрозу безпеці повітряного руху в ЦА.
20. Дайте класифікацію міжнародно-правової термінології.
21. Яким чином здійснюється користування обсягом знань з міжнародного і державного права в цілому і з міжнародного та державного регулювання льотної придатності повітряних суден в складі міжнародного повітряного права ?
22. Дайте визначення сучасному міжнародному та державному регулюванню льотної придатності повітряних суден в складі міжнародного повітряного права.
23. Розкажіть як дотримуватися і правильно застосовувати норми міжнародного та державного регулювання льотної придатності повітряних суден в складі міжнародного повітряного права.
24. Проаналізуйте норми міжнародних угод, проведіть порівняння з нормами чинного законодавства України з питань авіаційної діяльності.
25. Розкажіть як правильно тлумачити положення міжнародних та національних нормативно-правових актів з питань діяльності цивільної авіації.
26. Розкажіть як юридично правильно кваліфікувати відповідні факти і обставини, аналізувати правотворчу та правозастосовну міжнародну і національну практику з питань авіаційної діяльності.

2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Методи навчання

Лекції із застосуванням інформативно-рецептивних методів евристичних бесід, елементів навчальної дискусії. Практичні передбачено проводити у формі комбінованого опитування, опитування із застосуванням методу самооцінки, тестування, застосування індуктивного та дедуктивного методів, пізнавальне -дидактичних ігор.

2.2. Рекомендована література

Базова література

2.2.1. *Авчинкин Д.В.* Международные перевозки: правовые аспекты перемещения грузов и пассажиров. – Минск: Амалфея, 2005. – 304 с.

2.2.2. *Бордуков В.Д., Котов А.И., Малеев Ю.Н.* Правовое регулирование международных полетов гражданских воздушных судов. – М.: Наука, 2001. – 208 с.

2.2.3. *Малеев Ю. Н.* Международное воздушное право: Вопросы теории и практики. – М.: Наука, 2002. – 128 с.

2.2.4. *Aircraft Maintenance Manual 737-300/400/500.* - Seattle, Washington, USA: Boeing commercial Airplanes group, 2012 – 417 p.

2.2.5. *Operations Manual 737-300/400/500.* - Seattle, Washington, USA: Boeing company, 2002. – 946 p.

2.2.6. *Flight Manual 737.* – Seattle, Washington, USA: Continental, 2000 – 2009 p.

Допоміжна література

2.2.7. *Бархатова Е. Ю.* Международное публичное право в вопросах и ответах. – М.: Наука, 2015. – 204 с.

2.2.8. *Демський Е.Ф., Гіжевський В.К., Демський С.Е., Мілашевич А.В.* Транспортне право України. Навч. посібник.– К.: Юрінком Інтер, 2012.– 416 с.

2.2.9. *Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації, укладена в Монреалі 23 вересня 1971 р.* – 144 с.

2.3 Інформаційні ресурси в Інтернеті

2.3.1. [https:// www.aviazak.nor.gov.ua](https://www.aviazak.nor.gov.ua)

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародне і державне регулювання та сертифікація в цивільній авіації"	Шифр документа	СМЯ НАУ рнп нн ІНО 22.01.05 – 01-2018
		Стор. 13 із 17	

3. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

3.1. Методи контролю та схема нарахування балів.

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 3.1.

Таблиця 3.1

1-2 семестр		Мах кількість балів
Модуль №1		
Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	Мах кількість балів
Підготовка анотацій наукових статей, тез конференцій (з урахуванням завдань СРС)	20	
Виконання та захист контрольної роботи	20	
Диференційний залік		60
Усього за 2-3 семестр		100

3.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Відповідність рейтингових оцінок за окремі види навчальної роботи в балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка в балах				Оцінка за національ- ною шкалою
Відповідь і доповнення на практичному занятті	Виконання завдань експрес- контролю	Підготовка анотацій наукових статей, тез конференцій	Виконання та захист контрольної (домашньої) роботи	
9-10	9-10	18-20	18-20	Відмінно
8	8	15-17	15-17	Добре
6-7	6-7	12-14	12-14	Задовільно
менше 6	менше 6	менше 6	менше 6	Незадовільно

3.3. Поточна семестрова модульна рейтингова оцінка за національною шкалою визначається як сума поточних оцінок за усі види навчальної роботи, передбачених в модулі даного семестру (табл.3.3.)

Таблиця 3.3

Відповідність поточних/підсумкових модульних рейтингових оцінок в балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
53-60	Відмінно
45-52	Добре
36-44	Задовільно
Менше 36	Незадовільно

3.4. Студент допускається до виконання модульного залікового завдання, якщо він набрав не менше 36 балів.

3.5. Результат виконання модульного залікового завдання зараховують студенту, якщо він отримав за нього позитивну оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS відповідно до табл.3.4.

Таблиця 3.4

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
36-40	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
33-35	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
30-32		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
27-29	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
24-26		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
Менше 24	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)

3.6. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка визначається як сума поточної/підсумкової семестрової та екзаменаційної рейтингових оцінок, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 3.5).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародне і державне регулювання та сертифікація в цивільній авіації"	Шифр документа	СМЯ НАУ РНП нн ІНО 22.01.05 – 01-2018
		Стор. 15 із 17	

Таблиця 3.5

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

3.7. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка заноситься до залікової книжки та навчальної картки студента, наприклад, так: **92/Відм./A**, **87/Добре/B**, **79/Добре/C**, **68/Задов./D**, **65/Задов./E** тощо.

3.8. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

